Мәкальләрнең мәгънәсен аңлатыгыз:

- Яхшылык итсәң, үзеңә кайтыр.
- Изгелек эшләүнең иртәсе-киче юк.

Сүзләрне төзелеше ягыннан тикшер:

- ***Яхшылык, изгелек, кайтыр.***

Дәреснең темасы:

Тамыр

һәм

кушымчалар.

Бу сүзләрнең кайсы кисәкләре уртак?

Эшлә, эшче, эшлекле,
белә, белемле, белгеч, белдекле,
күңелле, күңелсез, күңелләр.

эш-лә, эш-че, эш-лек-ле,
бел-ә, бел-ем-ле, бел-геч, бел-дек- ле,
күңел-ле, күңел-сез, күңел-ләр

Тамыр – сүзнең төп лексик мәгънәсен белдерүче кисәк.

Эш, бел, күңел

сүзләре белән җөмләләр уйлагыз.

Тамыр – сүзнең babrak мәгънәле кисәкләргә бүленми торган өлеше.

Ул сөйләмдә үзе генә кулланыла ала.

Бу сүзләрнең кайсы кисәге уртак?

Авыл<u>даш</u>, яшь<u>тәш</u>, класс<u>таш</u>, парта<u>даш</u>, чор<u>даш</u>; каен<u>лык</u>, алан<u>лык</u>, җиләк<u>лек</u>; аш<u>ла</u>, эш<u>лә</u>, баш<u>ла</u>, бар<u>ла</u>; күңел<u>сез</u>, эш<u>сез</u>, уй<u>сыз</u>.

Бер сүз белән әйт.

Бер класста укучы балалар	классташлар.
Бер авылда яшәүче кешеләр	авылдашлар.
Калфак чигү остасы	калфакчы
Футбол, хоккей уйнаганда капка алдында сакта торучы кеше	капкачы.
Капчык күтәргән кеше	капчыклы.
Тел мәсьәләрен тикшерүче белгеч	телче.
Ике яки берничә төре булган әйбер	төрле.
Нинди булса да эш белән шөгыльләнергә кушу	эшлә.
Инсафлы, тыйнак кеше	әдәпле
Кешегә булыша, ярдәм итә торган кеше	ярдәмчел
Шат булу	шатлану.

Сүзнең лексик мәгънәсен үзгәртүче кушымчалар – **сүз ясагыч кушымчалар** дип атала һәм язуда /\ билгеләнә. Рус телендә приставка, суффикс, окончание төшенчәсе бар, татар телендә кушымчалар гына кулланыла.

Кушымчалар өстәп языгыз:

Мин иртән торды...м һәм тәрәзә...гә карады...м . Урам...да кар яуган. Бала...лар кар тәгәрәтеп уйный...лар . Минем дә уйныйсы...м кил...де . Мин киенде...м дә алар янына чыкты...м .

Сүз төзелеше - сүзнең мәгънәле кисәкләрен-тамырын,нигезен, һәм кушымчаларны өйрәнә.

Тамыр - сүзнең ваграк мәгънәле кисәкләргә бүленми торган өлеше. Ул сүзнең төп лексик мәгънәсен белдерә, сөйләмдә үзе генә дә кулланыла.

Кушымчалар сүзнең лексик мәгънәсен яки формасын үзгәртә, үзләре генә кулланылмый.

1.Сүзнең мәгънәле кисәкләрен нинди фән өйрәнә?
а) сүзнең төзелеше һәм ясалышы дигән фән;
2.Мәгънәле кисәкләр ул...(дөрес булмаган җавапны тап):
) иҗек;
3.Тамыр ул...(дөрес булмаган җавапны билгелә:
г) Кем? Нәрсә? Сорауларына җавап бирүче кисәк.
4. Сүзнең мәгънәле кисәкләре дөрес билгеләнгән сүзне әйт:
)күңел-сез-лек-ләр-ем;
5.Җырлагансыз сүзе ничә мәгънәле кисәктән тора?
г)дүрт